Samen Maken
We Flevoland

Voortgang afspraken Strategische Uitvoeringsagenda Flevoland

2025

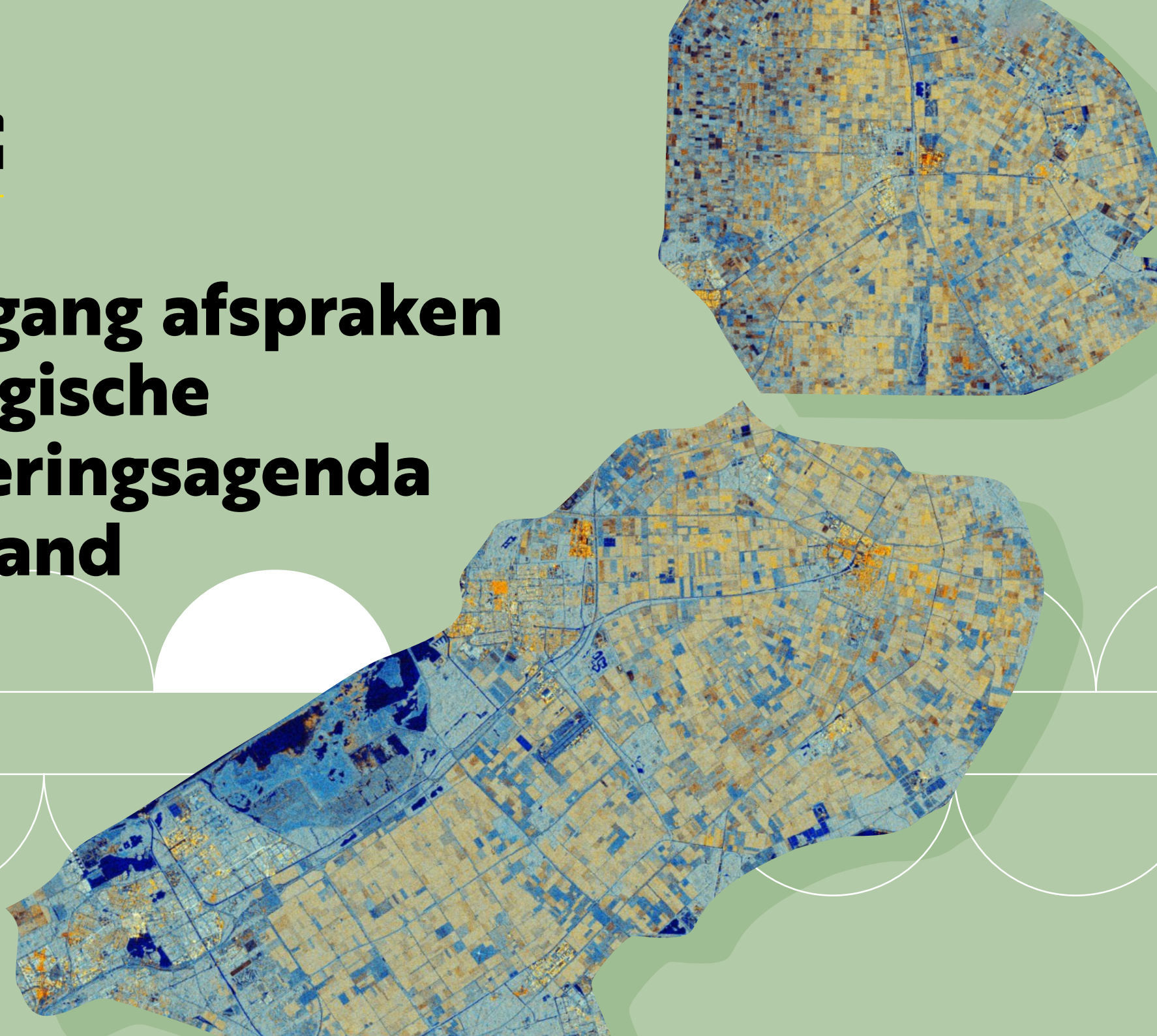

Samenvatting

In 2023 is de Strategische Agenda Flevoland (SAF) in het Bestuurlijk Overleg Rijk Regio vastgesteld. In de Uitvoeringsagenda van de SAF zijn alle bestaande en aanvullende afspraken opgenomen die door Rijk en regio zijn vastgesteld als basis voor langjarige Rijk regio samenwerking bij de doorontwikkeling van Flevoland. In de SAF zijn de afspraken verdeeld over drie pijlers: Vitale steden en dorpen, Toekomstbestendige regionale economie en Robuust natuurlijk fundament.

Deze voortgangsrapportage geeft de stand van zaken weer zoals deze medio 2025 bekend is. Op veel punten zijn afgelopen periode resultaten of voortgang geboekt. Met gemeente Dronten en Lelystad zijn bijvoorbeeld goede stappen gezet bij concrete gebiedsontwikkelingen. Bij BO MIRT 2024 zijn afspraken gemaakt over het starten van de uitwerking van de gebiedsontwikkeling eerste fase Almere Pampus met 7.500 woningen voor 2030, het uitvoeren van een p-verkenning IJmeerverbinding en het realiseren van 2x3 A6 tussen Almere Buiten Oost - Lelystad. Voor de verbreding van de A27 tussen knooppunt Eemnes en Zeewolde heeft de minister van I&W aan de Tweede Kamer aangegeven het voornemen te hebben een MIRT verkenning te starten en hiervoor de benodigde financiële middelen te reserveren. Aanvullend op de Regio Deal Noordelijk Flevoland heeft de visserijsector op Urk 7,5 miljoen euro van het Rijk gekregen uit het Visserij Ontwikkel Plan (VOP). Dit is de grootste bijdrage van de vijf Nederlandse visserijregio's. In de afgelopen periode is ook gewerkt aan een eerste prototype voor een afwegingsmechanisme water en bodem.

Er kan echter ook geconstateerd worden dat een aantal processen nog onvoldoende verlopen en niet conform afspraak zijn uitgevoerd. Het betreft het door de regio richting het Rijk aangeven op welke wijze de regio ondersteund kan worden op het punt van het versterken van (zorg)voorzieningen vanwege de atypische demografie en historie van Flevoland. Ook op het punt van financieringsmethodieken heeft de regio nog geen onderbouwde vraagstelling aan het Rijk voorgelegd. Voortgang en inzet op het versterken van het landelijk gebied is door gewijzigd kabinetsbeleid vertraagd. Een vervolgstap op het MIRT onderzoek Lelylijn is nog niet gezet. Verdere inzet op het stimuleren van de arbeidsmarkt middels een volgende regiodeal is niet gehonoreerd. Vanuit de regio blijft behoefte bestaan op meer inzet door het Rijk op het stimuleren van stuwende werkgelegenheid en het verder stimuleren van hierbij behorende kennis- en onderwijsinstellingen. Daarnaast blijft aandacht nodig voor het oplossen en voorkomen van netcongestie en het tijdig zicht bieden op benodigde (OV) infrastructuur.

Bovenstaande punten zullen betrokken worden bij de geactualiseerde Strategische Uitvoeringsagenda Flevoland Rijk Regio (2026-2027) die eind 2025 door het Bestuurlijk Overleg Rijk Regio vastgesteld zal gaan worden.

De belangrijkste gezamenlijke onderwerpen om nu met het Rijk meer uitvoeringskracht op te ontwikkelen zijn:

1.

Pijler 1: Vitale steden en dorpen

Hoge woningbouwproductie borgen door juiste condities o.a. energie infra

Sociaal maatschappelijke aspecten meer aandacht geven naast woningbouwaantallen o.a. zorgvoorziening en vergrijzing

Tijdig duidelijkheid over bereikbaarheid/ mobiliteit.

Leefbaarheid en financieringsmethodieken: new towns en financieringsmethodiek

Toekomstbestendige nieuwbouw na 2030: regionale afstemming noodzakelijk liefst vóór opstellen omgevingsvisies gemeenten

2.

Pijler 2: Toekomstbestendige regionale economie

Oplossen netcongestie t.b.v. ontwikkeling regionale economie en woningbouw

Betere woonwerkbalans nodig: inzetten op verder ontwikkelen en uitvoeren visie en strategie economisch profiel Flevoland (op basis van vastgestelde Ruimtelijk Economische Aanpak) + ruimtelijk inpassen van grootschalige nationale voorzieningen die hierbij passen.

Meer hoger en universitair onderwijs nodig t.b.v. economisch ecosysteem.

Behouden krachtige Flevolandse landbouw. Voor landbouwtransitie inzet middelen nodig.

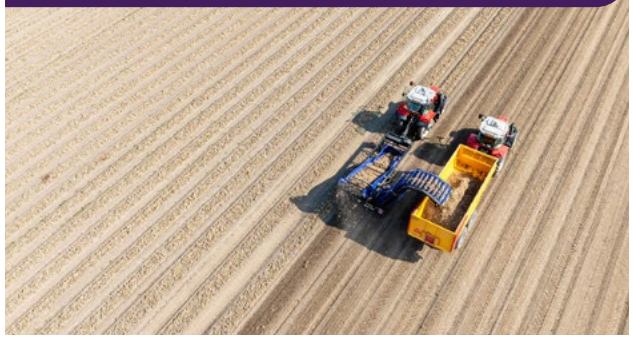

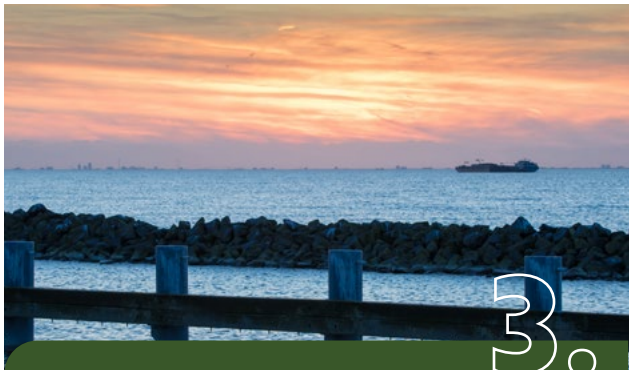

3.

Pijler 3: Robuust natuurlijk fundament

Uitwerken afwegingsmechanisme en normenkader

Bij verkennen transitiegebieden zorgen voor voldoende inzet van middelen en mensen

Verder invulling geven aan water en bodem mede bepalend

Verstevigen inzet op groen-blauwe dooradering

Voortgangsrapportage Strategische Agenda Flevoland

Inleiding

In 2023 is de Strategische Agenda Flevoland (SAF) vastgesteld. Naast een perspectief bevat de SAF een Uitvoeringsagenda. In de Uitvoeringsagenda van de SAF zijn alle bestaande en aanvullende afspraken opgenomen die door Rijk en regio zijn vastgesteld (eind 2023) als basis voor langjarige Rijk regio samenwerking bij de doorontwikkeling van Flevoland.

Deze Voortgangsrapportage SAF geeft de stand van zaken weer zoals deze medio 2025 bekend is. De rapportage is als volgt opgebouwd:

- Per pijler is de tekst van de afspraken uit de vastgestelde Uitvoeringsagenda opgenomen.
- Voor elke afspraak is een beknopte weergave van de voortgang beschreven.
- Op basis van die voortgang is waar nodig een voorstel voor een interventie beschreven.

De door algemene besturen van de regio gemaakte opmerkingen en aandachtspunten bij de vaststelling van de Uitvoeringsagenda SAF (bijlage 1) worden meegenomen richting een volgende geactualiseerde versie. Het proces van deze actualisatie loopt en wordt najaar 2025 afgerond. Na vaststelling door het Bestuurlijk Overleg Rijk Regio (eind 2025) geldt dit als basis voor de volgende Voortgangsrapportage SAF (medio 2026).

Een overzicht van alle gebruikte afkortingen is opgenomen als bijlage 2.

Pijler 1: Vitale Steden en dorpen

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Algemene bouw		
In de regio worden tot en met 2030 39.193 nieuwe woningen gebouwd.	• Samenwerking met het Rijk op gebiedsontwikkelingen in Dronten, Lelystad en Almere Pampus is versterkt. In september is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen gemeente Lelystad en het Rijksvastgoedbedrijf voor het oprichten van een uitvoeringsorganisatie om tot daadwerkelijke uitvoering van de gebiedsontwikkeling van Zuiderhage te komen. Een bijdrage van € 26,5 miljoen aan versnelling woningbouw Dronten-Zuid is door het Rijk verstrekt. • In de periode 1 januari 2022 tot 1 november 2024 is Flevoland (netto) gegroeid met 8.824 woningen (bron: Feitelijk Flevoland). Om de doelstelling van de woondeal te halen moet de groei in de komende jaren hoger uitvallen. Het is de verwachting op basis van de plancapaciteit van de gemeenten dat de afgesproken woonproductie alsnog gehaald kan worden. Aan de Versnellingstafel Flevoland (en diverse lokale tafels) worden door bestuurders vanuit overheden, corporaties en marktsector vastlopende projecten snel geïdentificeerd en besproken waar versnelling mogelijk is.	

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Rijk en regio werken samen in NOVEX gebied regio Zwolle aan verstedelijking regio.	• Voortgaand proces op basis van Verstedelijkingsstrategie Zwolle via o.a. Novex Zwolle. Provincie Flevoland en de gemeenten Dronten, Urk en Noordoostpolder hebben de samenwerking en financiële inzet t.b.v. regio Zwolle geïntensiveerd.	
Rijk en regio maken in NOVEX gebied MRA afspraken over evenwichtige groei. Afspraken worden gemaakt om Almere Pampus te ontwikkelen tot hoogstedelijk woon-werkgebied en over de verdere ontwikkeling van Oosterwold.	• Bij BO MIRT 2024 zijn verdere afspraken gemaakt over de uitwerking van de gebiedsontwikkeling eerste fase Almere Pampus met 7.500 woningen voor 2030 en ontsluiting met HOV, p-verkenning IJmeerverbinding. Het streven is om voor 2030 te starten met woningbouw eerste fase Pampus.	
Circulaire bouw		
Rijk en regio werken samen in City deal Circulair en Conceptueel bouwen. Provincie werkt aan een pilotgebied Integraal Duurzaam Bouwen met inzet van proeftuinen Houtbouw en Biobased bouwen.	• De City Deal is afgerond in 2023 en een nieuwe wordt opgezet (CityDeal Toekomstbestendige Gebiedsontwikkeling). Via het platform “Van Polder Tot Pand” werken Building Balance, Provincie Flevoland, Horizon (de regionale ontwikkelmaatschappij) en Rabobank actief samen.	
Provincie en Almere werken samen aan ontwikkeling Green Innovation Hub. Streven is een aanvraag voor een bijdrage uit het Nationaal Groeifonds en/of Regiodeal te doen.	• Een aanvraag voor Nationaal Groen Fonds is uitgevoerd voor een pilot van het daadwerkelijk bouwen van een klein aantal biobased woningen (in Almere).	
1.a Ambitie bij ontwikkelen van de woningen uit de provinciale woningbouwafspraken tot en met 2030 rekening houden met richtinggevende uitspraken. *Planning: 2023-2025 en verder*	• Er is in de afgelopen periode gewerkt aan de uitvoering van de afspraken in de woondeal. De regio heeft hierbij de richtinggevende uitspraken betrokken en, waar mogelijk en nodig, invulling hieraan gegeven.	
1.b Onderzoek naar het realiseren toekomstbestendige nieuwbouwwoningen ná 2030. *Planning: 2023*	• Voorbereidingen zijn gedaan om in de komende periode te gaan werken met het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw. Rijk en regio zetten in op het gezamenlijk ondertekenen en uitvoeren van het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw. Daarnaast wordt onderzocht of een revolverend fonds kan worden ontwikkeld.	
1.c 15% van de nieuwbouwwoningen tot 2030 worden in houtbouw of biobased materialen uitgevoerd. *Planning: 2023-2025 en verder*	• In de MRA Greendeal Houtbouw is afgesproken om in 2025 tot 20% te komen. In de Nationale Aanpak Biobased Bouwen is besloten om ten minste 30% van de woningen in 2030 biobased te bouwen. Feitelijke realisatie lijkt nog niet op dit niveau.	Exacte status opvragen en bij gebleken achterstand interveniëren.
1.d Verkennen opzetten van een project ‘Van Land Tot Pand’ om biobased materialen te produceren voor de woningbouw. *Planning: 2023*	• Zie hierboven bij Proeftuinen Houtbouw en Biobased bouwen.	
Mobiliteit		
IJmeerverbinding is stip op de horizon voor een volledig hoogstedelijke ontwikkeling van Almere Pampus. Almere Pampus wordt pas gerealiseerd als er duidelijkheid ontstaat over realisatie van een IJmeerverbinding, omdat die randvoorwaardelijk is voor de ontwikkeling van Almere Pampus.	• Het MIRT onderzoek ABA met een positieve kosten baten analyse (MKBA) is in 2022 afgerond. Rijk en regio hebben een ruimtelijke strategische verkenning voor Pampus uitgevoerd en vastgesteld in het BO MIRT van 2024. Afgesproken is om ruim voor 2030 te starten met een 1e fase met 7.500 woningen. Voor de ontsluiting met HOV is door het rijk € 54 miljoen beschikbaar gesteld. Onderdeel van de afspraken is dat een p-verkenning plaatsvindt naar de mogelijkheden van alternatieve bekostiging van de IJmeer-verbindingDeze verkenning onderzoekt de mogelijkheden en kansen van alternatieve bekostiging van een IJmeerverbinding. De resultaten van het onderzoek worden geagendeerd voor het BO MIRT Noordwest 2026.	

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Reservering van een rijksbijdrage aan een HOV Pampus en/ of Oosterwold.	• Conform besluitvorming bij het BO MIRT van 2022 en BOL 2023 worden de maatregelen uit het mobiliteitspakket (TVIP) voor met name Almere Centrum uitgevoerd op basis van een grote financiële bijdrage van ca. 170 miljoen met vooral mobiliteitsmaatregelen (Toekomst Vast Investerings Pakket). Onderzoek naar multimodale bereikbaarheid Lelystad Warande eerste fase woningbouw in Almere Pampus met HOV is door het rijk € 54 miljoen beschikbaar gesteld.	
Onderzoek naar multimodale bereikbaarheid Lelystad Warande.	• Onderzoek is door Rijk en regio (afspraak BO-MIRT 2022) uitgevoerd naar de multimodale bereikbaarheid van Lelystad Zuiderhage in relatie tot Lelystad Centrum en de (hoofd)netwerken (OV, weg en fiets). Op basis hiervan worden eind 2025 (BO MIRT) bestuurlijke afspraken gemaakt.	
Bespreken om zo spoedig mogelijk te starten met een MIRT verkenning A27 Eemnes-Zeewolde.	• Voor de verbreding van de A27 tussen knooppunt Eemnes en Zeewolde heeft de minister van I&W (BO MIRT 2024) aan de Tweede Kamer aangegeven voornemens te zijn een MIRT verkenning te starten en hiervoor de benodigde financiële middelen te reserveren.	
Een financiële afspraak is in BO Mirt gemaakt over A6 Almere-Lelystad.	• Gebleken is dat de beperkingen rondom stikstof niet van dermate omvang zijn, dat dit een doorstart van het project in de weg staat. Rijk en regio hebben afgesproken (BO MIRT 2024) dat het Rijk zich zal inspannen om de uitvoering van dit project binnen afzienbare tijd te laten plaats vinden.	
MIRT onderzoek Lelylijn (Novex gebied Lelylijn).	• Op basis van het MIRT onderzoek Lelylijn hebben Rijk en regio (Groningen, Friesland, Drenthe, Flevoland) geconcludeerd dat een Lelylijn voor extra woningbouw-mogelijkheden in de Noordelijke provincies zorgt. Er zijn vooralsnog onvoldoende middelen bij het Rijk en de regio beschikbaar om een MIRT-verkenning te starten. Er is afgesproken (BO MIRT 2024) om de komende periode hierover in gesprek te blijven.	
1. e Onderzoek naar de effecten van de woningbouw-ambities op het hoofdverkeerssysteem van Flevoland. *Planning: 2023*	• Uit het in 2024 uitgevoerde regionale bereikbaarheidsonderzoek blijkt dat zonder extra inzet op stuwende werkgelegenheid, mobiliteitsmaatregelen (bijv. buiten spits reizen, hubs, doorfietsroutes, parkeerbeleid) in aanvulling op de realisatie van OV-schaal-sprongprojecten (o.a. Lelylijn, IJmeerlijn) en verbreden A6 en A27 er tegen 2050 grote bereikbaarheidsknelpunten ontstaan. Zowel richting Amsterdam als ook Utrecht en Zwolle (bron: Goudappel Coffeng; Bereikbaarheidsonderzoek 100.000+ woningen Flevoland; 11 september 2024).	Actie afgerond.
Leefbaarheid en financiele methodieken		
1.f Gesprek over methodieken om rijksgelden toe te kennen voor het realiseren van regionale en lokale voorzieningen. *Planning: 2023*	• Geen voortgang.	Aanwijzen projectleider en oprichten regionale projectgroep en aanspreekpunten bij BZK/FIN.
1.g Onderzoek naar verbeteren van de leefbaarheid van de bestaande gebouwde omgeving in Flevoland. *Planning: 2024*	• Geen voortgang.	Aanwijzen projectleider en oprichten regionale projectgroep en aanspreekpunten bij BZK/VWS.

Pijler 2: Toekomstbestendige regionale economie

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Economie algemeen		
Rijk en regio zetten in op creëren arbeidsplaatsen via interbestuurlijke samenwerkingen zoals Novex MRA, Novex Regio Zwolle en Gebiedsagenda Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.	• Rijk en Regio hebben een eerste start gemaakt met de regiodeal (18,2 miljoen) die eind 2023 tussen Rijk, Almere, Lelystad en Provincie Flevoland is vastgesteld. Dit is een eerste stap is richting verdere versterking van het hoger onderwijs in Flevoland. Inzet is door het Rijk gepleegd op het stimuleren van tech en ICT bedrijvigheid in Almere. • Verdere inzet op het stimuleren van de arbeidsmarkt middels een volgende regiodeal is niet gehonoreerd. Vanuit de regio blijft behoefte bestaan op meer inzet door het Rijk op het stimuleren van stuwende werkgelegenheid en het verder stimuleren van hierbij behorende kennis- en onderwijsinstellingen.	Ondanks inzet is het nodig om te bespreken op welke wijze de komende 10 jaar meer stuwende werkgelegenheid gecreëerd kan worden om de sterke bevolkingsgroei bij te kunnen benen. Betrekken bij actualisatie uitvoeringsagenda.

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Rijk en regio werken in de Regio Deal Noordelijk Flevoland samen aan toekomstbestendig maken Maritieme Cluster Urk o.a. door realisatie Maritieme Service Haven Flevoland, verduurzaming IJsselmeervisserij met betrekking tot Urk en het verzilveren van groeipotentieel Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility (MITC te Marknesse).	• Regio Deal Noordelijk Flevoland wordt conform afspraken uitgevoerd en realisatie van het MITC te Marknesse zal in 2025 gerealiseerd worden. Start aanbesteding van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland zal in tweede helft 2025 aanvangen. • Aanvullend op de Regio Deal Noordelijk Flevoland heeft de visserijsector op Urk 7,5 miljoen euro van het Rijk gekregen uit het Visserij Ontwikkel Plan (VOP). Dit is de grootste bijdrage van de vijf Nederlandse visserijregio's.	
Bedrijven(terreinen), Rijks- en kennisinstellingen		
Rijk neemt in 2024 een besluit over de opening van Lelystad Airport. Er wordt doorgewerkt aan natuurvergunning en het mogelijk maken om altijd naar hogere luchtlagen door te kunnen stijgen.	• Het kabinet heeft besloten om het besluit over openstelling van Lelystad Airport uit te stellen tot 2025.	Bij publicatie van deze voortgangs-rapportage is dit besluit nog niet genomen.
2.a Ontwikkelen visie en strategie op het economisch profiel van Flevoland. *Planning: 2023*	• De provincie Flevoland ontwikkelt momenteel een visie en strategie voor de economie van de toekomst, een economie die leunt op de pijlers Digitalisering, Innovatie en Technologie. Het gaat hierbij o.a. over het versterken kennis- en innovatiegebieden vanuit een centrale positie van bestaande clusters, waarbij ook oog is voor de grondstoffenpositie van de clusters in Flevoland, energie- en waterbehoefte en Human Capital.	Opstellen compact document dat overzicht biedt aan regio en richting Rijk.
2.b Evalueren van de Regio Deal Noordelijk Flevoland.	• De regio deal Noordelijk Flevoland loopt tussen 2019 en 2025 en wordt na afronding geëvalueerd.	
2.c Ruimtelijk inpassen van grootschalige (nationale) voorzieningen met substantiële werkgelegenheid. *Planning: 2023*	• Onderzoek wordt uitgevoerd door het Rijk naar het ruimtelijk inpassen van een kazerne. Over de ruimtelijke inpassing wordt met de betrokken gemeenten, provincie Flevoland en Waterschap Zuiderzeeland gesproken.	Bij publicatie van deze voortgangs-rapportage is hierover nog geen besluit genomen.
Rijk en regio werken samen in Novex gebied MRA aan een ruimtelijk economische aanpak voor de oostflank van de MRA. Deze wordt voor BOL 2023 uitgewerkt.	• In het verlengde van het BOL Noordwest 2022 zijn de gemeenten Almere, Lelystad en Provincie Flevoland eind 2023 gestart met de uitvoering van de Regio Deal Nieuwland; dit geschiedt in nauwe samenwerking met de Ministeries van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken. Rijk en Regio hebben een eerste start gemaakt met de regiodeal (18,2 miljoen) die eind 2023 tussen Rijk, Almere, Lelystad en Provincie Flevoland is vastgesteld die een eerste stap is richting verdere versterking van het (hoger) onderwijs in Flevoland op het gebied van Tech & Transities, ontwikkelen van innovatieclusters op het gebied van elektrificatie, duurzaam bouwen en hightech en het ontwikkelen van een sterke triple helix organisatie voor Flevoland. In het kader van het MRA Novex-gebied wordt gewerkt aan een uitvoeringsagenda. • De inzet van de regio voor vervolgstappen via een volgende regiodeal is door het Rijk niet gehonoreerd.	Betrekken bij actualisatie uitvoeringsagenda.
Oostflank van de MRA wordt standaard betrokken in de afweging bij het verplaatsen van bestaande of vestigen van nieuwe rijksinstellingen.	• Gedeputeerde Staten Flevoland heeft in november 2024 een brief gestuurd aan de minister van BZK, waarin is geschetst welke thema's het economisch profiel van Flevoland vormen. Hierbij is verzocht om te kijken of er de komende jaren Rijksinstellingen verplaatst moeten worden die in het Flevolandse profiel passen. • Er is nog geen reactie op de brief ontvangen.	Betrekken bij actualisatie uitvoeringsagenda.

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Rijk en regio werken aan realiseren van geschikte werklocaties in het Programma ruimte voor Economie van EZ. Het gaat om nieuwe werklocaties maar ook om herstructureren van bestaande werklocaties.	• De provincie werkt samen met de gemeenten aan het regionaal programmeren van bedrijventerreinen (gemeenschappelijk beeld kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkelopgave werklocaties). Het Ruimtelijk Economisch Programma is hierbij leidend. Het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen is voorbereid en Flevoland heeft de Greendeal Werklandschappen van de Toekomst ondertekend. • In het Programma Ruimte voor Economie van EZ worden pilots uitgevoerd met het oog op het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen (1 pilot per provincie). Rond de zomer wordt de subsidieregeling hiervoor (grotendeels) bekend gemaakt. Provincie Flevoland gaat naar verwachting in 2026 een aanvraag indienen.	
2.d Verkennen van mogelijkheden om kennisinfrastructuur van de regio te versterken. *Planning: 2023*	• Er wordt hieraan gewerkt in het kader van de Regiodeal Nieuwland en met het Rijk worden opties besproken. Zo wordt er in samenwerking met TNO, TU's, VU, UvA, het bedrijfsleven, Rijk, Provincie en gemeente Almere een verkenning gedaan door het opstellen van een businessplan voor een WO hightech instituut in Almere onderzocht. Dit instituut moet ook de samenwerking met het HBO en MBO in de regio zoeken.	
Energie		
Uitbreiden 380 kV met een extra verbinding tussen Diemen en Ens en een nieuwe verbinding tussen Ens en Vierverlaten.	• Namens de gemeenten, het Waterschap en de provincie is een gezamenlijk regio-advies over de nieuwe hoogspanningsverbinding Diemen – Ens naar de minister van Klimaat en Groene Groei gestuurd. In dit advies staat de voorkeur beschreven van deze verbinding. Uit onderzoek is een aantal mogelijke routes naar voren gekomen. De Flevolandse overheden hebben, na uitvoerig overleg, hun voorkeur bepaald en aan de Minister doorgegeven. De gemeente Zeewolde heeft van haar recht gebruik gemaakt om een eigen advies naar de minister te sturen. Uiteindelijk neemt de Minister van Klimaat en Groene Groei (KGG), samen met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), de ontwerp-voorkeursbeslissing met daarin het voorkeursalternatief. Dat gebeurt in de eerste helft van 2025.	
Het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK) werkt aan een toekomstbestendige energie infrastructuur om samenhang tussen investeringen van netbeheerders en ruimtelijk beleid van provincie en gemeenten aan te brengen. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een waterstofinfrastructuur. Voorjaar 2023 wordt een startnotitie hiervoor gepresenteerd. Eerste stap daarna is het uitvoeren van een systeemstudie naar de energie infrastructuur in Flevoland.	• Begin 2025 is het Energieperspectief Flevoland 2050 vastgesteld. Voor het PMIEK is een uitvoeringsagenda opgesteld waar nu uitvoering aan wordt gegeven. Deze wordt actief 4 keer per jaar gemonitord door de Energy Board. • Flevoland Hydrogen Valley is als platform opgericht om de waterstofeconomie in Flevoland te stimuleren. Er wordt met tientallen partners gewerkt aan het verder vormgeven van de waterstofontwikkeling. De startnotitie is afgerond. In het Programma Energiehoofdstructuur is een mogelijke aantakking op het landelijk waterstofnetwerk voorzien naar de Maximacentrale richting 2050 waarbij afstemming via PMIEK verloopt.	
2.e Aanwijzen experimenteergebied voor duurzame innovaties in het energiesysteem.	• Regionale netbeheerder Liander en hoogspanningsnetbeheerder TenneT hebben samen met de provincie twee energy hubs geselecteerd die van start gaan als pilot. Het gaat om De Vaart in Almere en Trekkersveld in Zeewolde. Met deze pilots willen de netbeheerders een schaalbare oplossing proberen te ontwikkelen waarmee energy hubs kunnen worden gefaciliteerd in gebieden waar knelpunten op zowel het regionale elektriciteitsnet als het hoogspanningsnet van TenneT een belemmering vormen.	

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Landbouw		
Regio verkent met LNV de mogelijkheden voor een Collectief Teeltplan Flevoland.	• Het maatregelpakket dat hiervoor is ingediend is door het Rijk gehonoreerd en wordt komende periode uitgevoerd.	
2.f Verkennen mogelijkheden kennisontwikkeling en kennisverspreiding in de voedselsector te ondersteunen. *Planning: 2024*	• Wensen vanuit onderwijs, overheden en bedrijfsleven zijn geïnventariseerd en een rapportage hierover wordt medio 2025 gepubliceerd.	
2.g Verkennen van mogelijkheden om fieldlabs duurzame voedselvoorziening in Flevoland te laten plaatsvinden. *Planning: 2023*	• Van de 25 miljoen euro die regio Flevoland aan het Rijk heeft gevraagd om een start te kunnen maken met de uitvoering van de opgaven in het landelijk gebied is 16,2 miljoen euro toegekend. Hiervan is voor pijler 2 (landbouw) 5,6 miljoen en voor pijler 3 (zie groen blauwe dooradering) 10,6 miljoen beschikbaar gesteld. De Provincie Flevoland wil geld voor het zetten van stappen naar een toekomstbestendige landbouw en naar herstel van biodiversiteit. De Provincie Flevoland heeft 2 maatregelpakketten ingediend, waarvan 5 maatregelen op het gebied van toekomstbestendige landbouw (‘Boerderij van de Toekomst’, ‘AgroTech Campus Flevoland’, ‘Teeltplan van de toekomst’, ‘Nieuwe verdienmodellen’ en inzet instrumentarium GLB) zijn gehonoreerd. Subsidie is toegekend door LVVN en uitvoering (gereed in 2026, tenzij verlenging wordt gevraagd) door provincie Flevoland.	

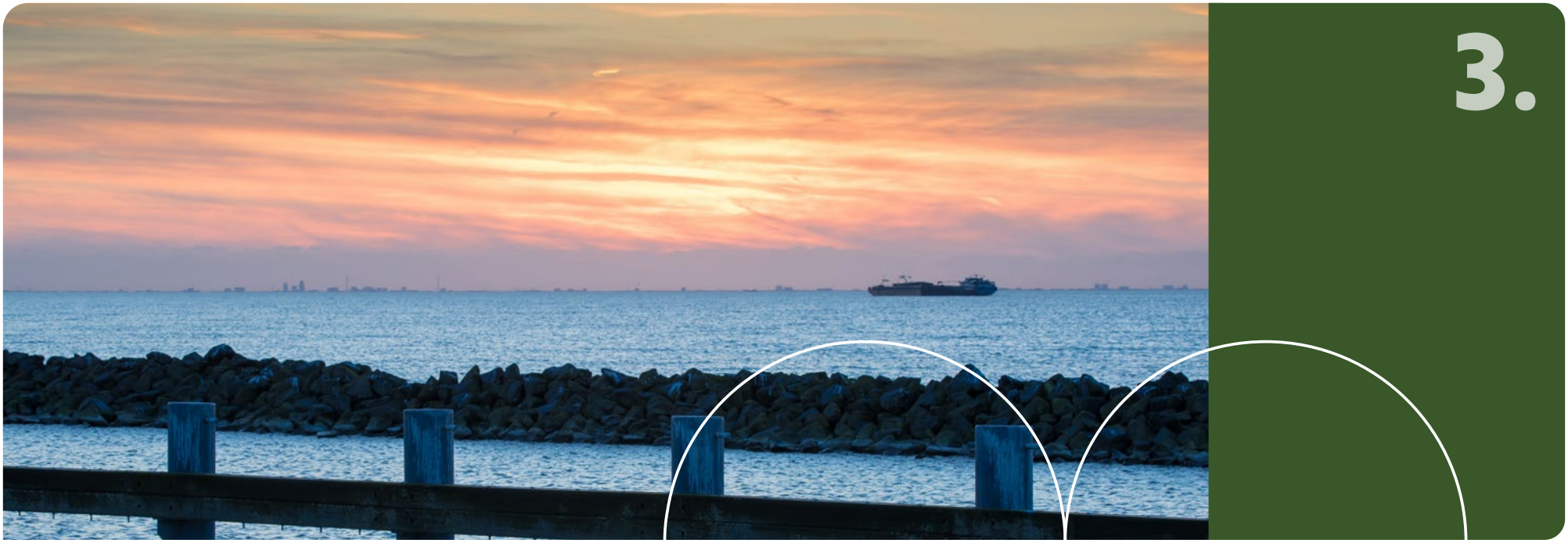

Pijler 3: Robuust natuurlijk fundament

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Markermeer en IJsselmeer		
Rijk en regio gaan in gesprek over lopende projecten waar de mogelijkheid van buitendijks bouwen onderdeel van is, zoals Almere Pampus en de Kustvisie Lelystad.	• In een drietal gezamenlijke werksessies zijn alternatieve invullingen van Kustvisie Lelystad nader verkend. De uitkomsten zijn september 2024 besproken. De partijen zijn positief over samenwerking en tussenresultaat. De alternatieven vormen een gezamenlijk vertrekpunt voor het vervolgproces. Gezamenlijk is geconstateerd dat alle alternatieven nadere uitwerking verdienen. De alternatieven zijn uitgewerkt en voorjaar 2025 met regionale bestuurders en het Rijk besproken.	
Rijk en regio werken in Agenda IJsselmeergebied 2050 en Deltaprogramma IJsselmeergebied (onder het Platform IJsselmeergebied) en Deltaprogramma Zoetwater gezamenlijk aan een goede balans tussen een robuust watersysteem en de verschillende gebruiksfuncties van het IJsselmeergebied.	• Rijk en regio Flevoland nemen actief deel aan de overleggen in het kader van het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied en Deltaprogramma Zoetwater.	

Afspraak	Voortgang voorjaar 2025	Voorgestelde interventie
Rijk en regio werken in Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) aan verbeteren ecologische waterkwaliteit en versterken natuur. Het PAGW project Oostvaardersoevers verbindt Markermeer en Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen.	• Voor het project Oostvaardersoevers is een milieueffectrapportage uitgebracht in 2021 en in 2022 is een voorkeurvariant in beeld gebracht. Aan de verdere uitwerking van het project wordt door alle partijen gewerkt.	
Bodem en water		
Waterschap, provincie en LTO Noord werken in Actieplan Bodem en Water samen om duurzame landbouw te bevorderen door bewust bodemgebruik, een goede waterkwaliteit en waterconservering in het bodemprofiel.	• Voor het Actieplan Bodem en Water wordt een herijking uitgevoerd. De uitkomsten van de herijking zijn medio 2025 gereed. Inzet is dat de verschillende initiatieven en programma's voor het landelijk gebied worden geïntegreerd met het doel meer synergie te bereiken.	
Provincie, gemeente Noordoostpolder, gemeente Zeewolde, waterschap, LTO Noord en RVB werken in het gebiedsproces bodemdaling Flevoland aan haalbare en kansrijke strategieën voor het grondgebruik in gebieden met bodemdaling. Doel is om binnen drie jaar praktisch getoetste kennis en bruikbare inzichten te verkrijgen.	• Het gebiedsproces is met een jaar verlengd. Momenteel ligt de vraag voor hoe dit traject een vervolg krijgt. Dit wordt in de herziening van de Uitvoeringsagenda opgenomen.	Betrekken bij actualisatie uitvoeringsagenda.
Ruimtelijke inpassing groen en blauw		
3.a Ontwikkelen afwegingsmechanismen voor ruimtelijke keuzes op basis van bodem, water en biodiversiteit. *Planning: 2023*	• In de afgelopen periode is gewerkt aan een eerste prototype voor water en bodem. In 2025 wordt het aanhaken van biodiversiteit verkend, en wordt het afwegingskader hoogwaardige landbouw betrokken. Dit prototype wordt in 2025 afgestemd met Rijk en gemeenten.	De planning is gewijzigd. Deze afspraak zal eind 2025 aangepast opgenomen worden in de volgende Uitvoeringsagenda SAF.
33.b Maken normenkader met minimale eisen voor realiseren van gebouwen en omgevingen met oog voor het natuurlijk fundament. *Planning: 2023*	• Het normenkader is nog niet verder uitgewerkt. Momenteel lopen gesprekken over de herformulering van de afspraak bij de herziening van de uitvoeringagenda SAF.	De planning is gewijzigd. Deze afspraak zal eind 2025 aangepast opgenomen worden in de volgende Uitvoeringsagenda SAF.
Provincie Flevoland heeft een doel gesteld van 1700 hectare extra bos aan te leggen tot 2050 en de ambitie daarvan 1200 hectare al in de periode tot 2030 aan te leggen.	• In 2022 is 25 ha en in 2023 is 45 ha bos gerealiseerd (Feitelijk Flevoland). Realisatie loopt mee in de diverse planontwikkelingen die in Flevoland plaatsvinden.	Er wordt momenteel gewerkt aan versterking van de monitoring. Als blijkt dat bijsturing nodig is dan volgt dit hieruit.
Rijk en regio streven naar goede groenblauwe dooradering t.b.v. waterkwantiteit, waterkwaliteit en versterking biodiversiteit. Het streven is 10% groenblauwe dooradering in 2050. In 2030 is 50% van de huidige opgave gerealiseerd en in 2035 is 65% van huidige opgave gerealiseerd.	• Voor het gehele gebied is de groenblauwe dooradering op dit moment zo'n 5,5%. Via verschillende sporen wordt er gewerkt aan de doelstelling van 2030. Er zijn 3 maatregelen voor herstel van biodiversiteit gehonoreerd, namelijk 'Uitbreiden areaal agrarisch natuurbeheer', 'Realiseren droge dooradering' en 'Ecologisch beheer van bermen en dijken'.	
3.c Verkennen transitiegebieden waar het ruimtegebruik aangepast moet worden in lijn met water, bodem en biodiversiteit. *Planning: 2024 en verder*	• De uitwerking van deze afspraak richt zich tot nu toe met name op het proces bodemdaling. De inschatting is dat deze afspraak in de komende periode wordt aangescherpt/aangepast, en dat er in de herziening van de Uitvoeringsagenda SAF een aangepaste afspraak wordt opgenomen.	De planning is gewijzigd. Deze afspraak zal eind 2025 aangepast opgenomen worden in de volgende Uitvoeringsagenda SAF.
.d Verkennen realisatie van zachte overgangsgebieden en groenblauwe dooradering. *Planning: 2023*	• De provincie, het waterschap en gemeenten bouwen voort op eerste verkenningen van mogelijkheden vanuit het Ambitiedocument Landelijk Gebied van de provincie. Op basis hiervan wordt samen met de ministeries van LVVN en VRO (deze laatste vanuit betrokkenheid bij de zachte overgangen stad-land) onderzocht hoe dit kan worden gerealiseerd.	De planning is gewijzigd. Deze afspraak zal eind 2025 aangepast opgenomen worden in de volgende Uitvoeringsagenda SAF.

Bijlage 1. Aandachtspunten voor volgende versie (rollende) Uitvoeringsagenda SAF

Het Bestuurlijk Overleg Rijk en Regio is akkoord gegaan (2023) met het meenemen van diverse aandachtspunten die in Raden, Staten en AB (in 2023) zijn benoemd bij behandeling van de eerste Uitvoeringsagenda SAF naar een volgende versie van de (rollende) uitvoeringsagenda van regio en Rijk. Bij de actualisatie van de Uitvoeringsagenda (die in 2025 loopt) worden deze punten meegenomen. Bij een volgende voortgangsrapportage (medio 2026) zal over de dan gemaakte afspraken gerapporteerd worden. Het betreft: meer aandacht voor (zorg)voorzieningen, veiligheid en doorstroming via de N50, verbindingen via de Nijkerkerweg naar de A28/regio Zwolle, aandacht voor de vrijetijdseconomie en toerisme en recreatie, opnemen van sterke economische clusters die in het visiedeel van de SAF zijn genoemd, aandacht voor het bodemsysteem en voortgaande bodemdaling en voor de relatie tussen water, bodem en biodiversiteit, mogelijkheden om het kwelwater (langer) op te slaan (i.p.v. weg te laten lopen), aandacht voor de mogelijke schuurpunten tussen de pijlers, aandacht voor Marker Wadden en het opnemen van geplande maatregelen (zoals Oostvaardersoevers) ten behoeve van het verbeteren van de ecologie en waterkwaliteit in het Markermeer-IJmeer.

Bijlage 2. Afkortingenlijst

BOL	Bestuurlijk Overleg Leefomgeving
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MRA	Metropool Regio Amsterdam
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninklijksrelaties
FIN	Ministerie van Financiën
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
BO MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
RVB	Rijksvastgoedbedrijf
NS	Nationale Spoorwegen
mbt	met betrekking tot
EZ	Ministerie van Economische Zaken
KGG	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
kV	kiloVolt
PMIEK	Meerjarenprogramma Infrastructuur energie en Klimaat
PRICE	Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie
LVVN	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
RTLG	Regieorganisatie Realisatie Transitie Landelijk Gebied
BPIJ	Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie
VRO	Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
AB	Algemeen Bestuur (Waterschap Zuiderzeeland)
RES	Regionale Energie Strategie

Samen Maken
We Flevoland

Colofon

Deze voortgangsrapportage is gemaakt door het Kernteam Regio Flevoland, ten behoeve van de partijen die samen werken aan het realiseren van de Strategische Agenda Flevoland.
In de regio zijn dit de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde, Waterschap Zuiderzeeland en Provincie Flevoland. Aan Rijkszijde wordt de inzet gecoördineerd door het Ministerie van Vro.

Mei 2025